

مصاحبه

آثار کرونا بر مختصات محوری نابرابری و فقر

■ گفت‌وگو با دکتر محمد سلیمانی، استاد دانشگاه و عضو هیئت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه امام صادق (ع)

پرسش مطرح این است که «شیوع کرونا تا چه حد قادر است مختصات جدیدی را برای اقتصاد جهانی ترسیم کند»؛ در پاسخ به آن لازم است موارد عمده‌ای مانند فقر و نابرابری را واکاوی، اثرسنجی و آینده پژوهی کنیم. بر این اساس، در مصاحبه‌ای با دکتر محمد سلیمانی، استاد اقتصاد دانشگاه امام صادق (ع)، به بررسی این موضوع می‌پردازیم.

داشته باشید که اصلاً واکنش نسبت به نااطمینانی برای آن‌ها راحت‌تر است. همچنین فرصت‌هایی برای ایجاد کسب‌وکارهای جدید هم فراهم می‌شود که عمدتاً اقشار ضعیف و فقیر جامعه نمی‌توانند از آن‌ها استفاده و بهره‌برداری کنند؛ این فرصت‌ها یا بیشتر در بستر کالاهای دانش‌بنیان پزشکی هستند یا کالاهای دانش‌بنیان حوزه IT که البته اقشار ضعیف در این طور صنایع ورود کمتری دارند.

● **بحران کرونا باعث شد بازارهای دارایی جهان یعنی بازارهای سرمایه و امثال آن تا حد زیادی سقوط کنند. آیا این امر باعث کاهش نابرابری بین ثروتمندان و اقشار پایین‌تر می‌شود؟**

● **دکتر سلیمانی:** به نکته کاملاً درستی اشاره کردید؛ با شیوع کرونا در قشری از جامعه که ثروتمند بودند، ارزش دارایی افت داشت، درآمد قشر دیگری از جامعه هم افت کرد که آن درآمد را برای زندگی کردن نیاز داشت! باید بررسی دقیقی انجام داد که آیا فاصله طبقاتی بین این دو قشر (شما دقیقاً مفهوم فاصله طبقاتی را اینجا مدنظر قرار می‌دهید) در حال کاهش است یا در حال افزایش؟ این تحلیل را از این بعد نگاه کنید که پدیده واکنش سرمایه‌گذاران در بازارهای بورسی معمولاً با نوعی اغراق همراه است و خود را تسهیل می‌کند؛ یعنی ابتدا که شوک وارد می‌شود معمولاً واکنش اغراق‌آمیز و احساسی صورت

نااطمینانی برایشان دردسرس‌تر خواهد بود. برای بررسی نااطمینانی در مقوله‌های درآمدی می‌توانیم درآمدهای اقشار مختلف را بررسی کنیم و ببینیم این مسئله در کدام‌یک از حوزه‌ها بیشتر اثرگذار خواهد بود؛ برای مثال نااطمینانی در حوزه سرمایه‌گذاری به شدت ضربه می‌زند و فضای عدم تصمیم را به وجود می‌آورد که این فضا سرمایه‌گذار را از سرمایه‌گذاری منصرف می‌کند و بالطبع تمام عایدی‌های سرمایه‌گذار یا به عبارت دقیق‌تر وجوه سرمایه‌گذاری که انتظار داشتیم و می‌شود درآمد بخشی از جامعه سرمایه‌دار، از بین می‌رود. از آن طرف عدم سرمایه‌گذاری سرمایه‌گذاران و تعطیلی کسب‌وکارهای سرمایه‌گذاران بر درآمد قشر متوسط و فقیر جامعه اثر می‌گذارد؛ چون عمده طبقه‌های متوسط برای سرمایه‌دارها و نخبگان سرمایه‌دار کار می‌کنند و از این منظر فقدان کسب‌وکار برای آن‌ها یعنی از دست دادن درآمد برای این قشر. در مجموع از نظر درآمدی، طبقه متوسط و پایین جامعه بیشتر از طبقه بالا ضربه می‌خورد (البته تحلیل‌ها در این زمینه خیلی متناقض است).

● **طبقه ثروتمند بستگی بیشتری به صنایع بزرگ دارند و پوشش ریسک بیشتری می‌توانند برای دارایی‌های خود ایجاد کنند.**

● **دکتر سلیمانی:** البته این نکته را هم در نظر

● **برای بررسی چگونگی تأثیر شیوع کرونا بر نابرابری (کاهش یا افزایش)، چه مؤلفه‌هایی باید بررسی شود؟**

● **دکتر سلیمانی:** بیشترین اثرگذاری پدیده کرونا به سبب ایجاد نااطمینانی جدی در عرصه‌های مختلف است. در واقع جهل بشر نسبت به این ویروس نااطمینانی خیلی بزرگ و موقعیتی را ایجاد کرده است که ما ارزیابی دقیقی از رویدادهای احتمالی نداریم. این نااطمینانی بزرگ در گروه‌ها و دسته‌های مختلف اثرگذار است. از طرف دیگر باید به این نااطمینانی کنش و سیاست‌گذاری را هم اضافه کنیم؛ سیاست‌گذاری که باز هم به علت جهل و نااطمینانی خویش، سیاست‌های خاصی را اتخاذ و به نوعی در کنار نااطمینانی، تحلیل اثرات کرونا را پیچیده‌تر می‌کند. به عبارت ساده‌تر، از یک طرف نااطمینانی و از طرف دیگر بحث قرنطینه و محدودسازی‌ها یا فاصله‌گذاری‌های اجتماعی را داریم؛ دو عاملی که تقریباً دو محور اصلی اثرگذاری کرونا بر کسب‌وکارها و به تبع آن درآمدها و آن فاکتور نابرابری است. درباره نااطمینانی، هر جا که ابزار جدی‌تری برای کسب و تحلیل اطلاعات داشته باشد، کمتر متضرر می‌شود؛ پس به‌طور طبیعی صنایع بزرگ افت کمتری خواهند داشت؛ زیرا ابزار دانشی لازم و توان هزینه کردن برای کسب اطلاعات و فهم فضای پساکرونا را دارند؛ اما صنایع کوچک و متوسط این را ندارند و این